

Podsekretarz Stanu

DSRiN -II.510.4.2020

Pani/Pan

Prezes/Dyrektor

Sądu Apelacyjnego

*Szanowna Pani,
Szanowny Panie,*

w nawiązaniu do pisma z dnia 27 kwietnia 2020 r., dotyczącego rekomendacji w zakresie sukcesywnego wznawiania od dnia 18 maja 2020 r. badań diagnostycznych w opiniodawczych zespołach sądowych specjalistów, zwanych dalej „OZSS”, przedstawiam **wytyczne do procedury badań w szczególnej sytuacji epidemicznej w kraju** oraz w związku z ograniczeniami w działalności sądów wynikającymi z ustawy z dnia 31 marca 2020 r. *o zmianie ustawy o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych oraz niektórych innych ustaw* (Dz.U. z 2020 r., poz. 568, ze zm.).

Badania w zespołach mogą być przeprowadzane wyłącznie przy zachowaniu reguł bezpieczeństwa rekomendowanych przez Główny Inspektorat Sanitarny oraz wynikających z rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 20 marca 2020 r. *w sprawie ogłoszenia na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej stanu epidemii* oraz pełnym wyposażeniu zespołu w środki ochronne i dezynfekujące.

Odnosząc się do kwestii zastosowania wszelkich środków ostrożności przy podejmowaniu decyzji o wznowieniu badań należy mieć na uwadze również stan zakażeń w danym regionie oraz jego przebieg (wzrost, zrównoważenie, spadek). Aktualna sytuacja epidemiologiczna na Śląsku jest trudniejsza niż w okresie, kiedy badania diagnostyczne w zespołach zostały wstrzymane. W szczególności I OZSS w Raciborzu i II OZSS w Zabrze oraz I OZSS w Katowicach, III OZSS w Bytomiu i IV OZSS w Sosnowcu obejmują obszarem działalności region, w którym obecnie dynamicznie przybywa liczba zakażonych wirusem

SARS-CoV-2. Największa gęstość zaludnienia w kraju występująca w województwie śląskim powoduje, że zagrożenie zakażenia wirusem SARS-CoV-2 jest bardzo wysokie.

Wymienione wyżej OZSS swoją działalnością obejmują rejony górnicze, a osobami badanymi są często rodziny górników pracujących w kopalniach zatrudniających tysiące pracowników. Wymienione wyżej przesłanki uzasadniają zawieszenie badań diagnostycznych w tych OZSS do czasu zmniejszenia wskaźników zakażenia wirusem SARS-CoV-2, tj. co najmniej do 31 maja 2020 r.

Odnosząc się w dalszej kolejności do zasad i procedur badań diagnostycznych wymaga wskazania, że zgodnie z regulacją art. 7 ustawy z dnia 5 sierpnia 2015 r. *o opiniodawczych zespołach sądowych specjalistów* (t.j. Dz. U. z 2018 r., poz. 708, ze zm.), to kierownik organizuje pracę zespołu i nią kieruje, kontroluje przestrzeganie procedury badań i standardów metodologii opiniowania przez specjalistów oraz kontroluje sposób wykonywania czynności, o których mowa w art. 1 ust. 2 i 3 wymienionej wyżej ustawy. Mając zatem na względzie organizację pracy zespołu, to kierownik powinien w szczególności oceniać - w obecnym stanie epidemii - możliwość wznowienia badań w zależności od posiadanych środków zabezpieczających i ochronnych, warunków lokalowych zespołu oraz zasobów kadrowych.

W stanie epidemii nadal obowiązuje zarządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 1 lutego 2016 r. *w sprawie ustalenia standardów metodologii opiniowania w opiniodawczych zespołach sądowych specjalistów* (Dz. Urz. Min. Sprawiedl., poz. 76, ze zm.), zwanych dalej „standardami metodologii” oraz druki dla badanych „zgoda na badanie” oraz „oświadczenie o zapoznaniu się ze standardami metodologii opiniowania”.

Odnosząc się zatem do założeń ogólnych wytycznych procedur badania w zespołach w stanie epidemii należy podkreślić, że kluczowymi warunkami przeprowadzenia badania są:

1. spełnienie warunków lokalowych - odpowiednia przestrzeń umożliwiająca zapewnienie dystansu wskazywanego przez Głównego Inspektora Sanitarnego oraz Ministra Zdrowia,
2. spełnienie warunków kadrowych - obecność specjalistów oraz pracowników sekretariatu (w sensie gotowości fizycznej/zdrowotnej/psychofizycznej do wykonywania zadań służbowych),
3. spełnienie warunku zabezpieczeń w środki ochronne (maseczki, przyłbice, ewentualnie plexi, rękawiczki, płyny dezynfekcyjne).

4. negatywny wywiad epidemiologiczny.

Spełnienie powyższych warunków pozwoli na optymalną organizację badań dla każdego OZSS i zapewnienie podstawowych zasad bezpieczeństwa podczas badania.

Ponadto istotnym jest:

- zbieranie tzw. wywiadu epidemiologicznego podczas informowania uczestników o terminie badania, a także powtórzenie tego wywiadu po zgłoszeniu się do OZSS (ważne przekazywanie osobom badanym informacji o szczególnych warunkach badania - maseczki, rękawiczki, inne środki ochronne, co daje pełniejsze rozeznanie wpływające na decyzję odnośnie udziału w badaniu).
- obligatoryjne informowanie o dodatkowych procedurach towarzyszących badaniu służących wzmocnieniu zabezpieczeń wobec stanu epidemii - dla badanych i badających (przed przystąpieniem do badania).
- wyznaczenie liczby badań i zespołów opiniujących w zależności od bazy lokalowej i stanu kadrowego.
- wyznaczenie rodzaju spraw z uwzględnieniem ich pilności oraz możliwości OZSS.

Wznowienie badań powinno następować sukcesywnie z uwzględnieniem jako priorytetowych badań, w których wyznaczony został kolejny termin, jak i tych w których nie zostały one zakończone z powodu niestawiennictwa jednej z osób polegających badanych lub ze względu na złożoność i stopień skomplikowania sprawy.

Ze względów organizacyjnych zaleca się planowanie badań w sprawach nieletnich, a następnie w sprawach opiekuńczych i o rozwód, w których rodziny mieszkają razem lub występują małoletni powyżej 6. roku życia, jak też w tych, w których rodziny wprawdzie, nie mieszkają razem, ale utrzymują kontakty rodzicielskie. W ostatniej kolejności należy wyznaczać badania z udziałem małoletnich poniżej 6. roku życia. Powyższe zalecenie nie dotyczy spraw wskazanych przez sądy za priorytetowe, bądź takich, w których zachodzi podejrzenie alienacji rodzicielskiej lub krzywdzenia dziecka, w których wiek nieletniego jest bliski pełnoletności, a nade wszystko - spraw konwencyjnych.

Podstawową przesłanką, jaka kształtuje postępowanie w sprawach dotyczących małoletnich, jest dobro dziecka. Co do działalności zespołów istnieją zlecenia, w których przewlekane wydanie opinii, przekładające się na opóźnienie w wydaniu rozstrzygnięcia stanowi działanie na szkodę dziecka. W takich sytuacjach etyka zawodowa nakazywałaby

podjęcie czynności zawodowych również w specyficznych warunkach epidemii z dołożeniem wszelkich starań, by miały one najwyższą jakość.

Czynności diagnostyczne podejmowane w okresie pandemii, przy zastosowaniu niezbędnych środków ostrożności, będą miały charakter niestandardowy. Zmiany w standardowej procedurze będą wpływać, w trudny obecnie do zidentyfikowania sposób, na wyniki badań. Wszelkie odstępstwa od standardowej procedury muszą znaleźć przełożenie na sposób interpretacji uzyskanych w taki sposób danych, np. niezgodny z procedurą sposób zastosowania testu wymusza rezygnację z interpretacji ilościowej wyników. Nie go czyni to jednak nieprzydatnym diagnostycznie. Należy jednak odnotować ten fakt w protokole badań.

Odnosząc się w sposób szczegółowy do zagadnień metodologicznych zawartych w obowiązujących *standardach metodologii* wymaga podkreślenia, że:

1. W okresie epidemii zaleca się wyznaczanie stałych zespołów specjalistów - pkt 3.1.b);
2. Należy rozważyć taką organizację badań, aby skrócić do niezbędnego minimum obecność dzieci w OZSS - pkt 5.2.b) i c);
3. Należy rozważyć konieczność stosowania metody obserwacji zachowań i wzajemnych relacji osób badanych (zwiększone ryzyko transmisji wirusa w przypadku kontaktu osób nie zamieszkujących wspólnie) - pkt 8.4.c). Zważywszy, że zgodnie z punktem 8.2 za dobór metod badawczych odpowiadają specjaliści, ocena zasadności wykorzystania ww. metody należy do specjalistów. W każdym przypadku należy rozważyć, jakie rozwiązania będzie zgodne z dobrem małoletnich.
4. Metody testowe stanowią w myśl *standardów metodologii* uzupełnienie metod podstawowych - pkt 9.5. Decyzja co do wyboru metod badawczych należy do opiniujących. Teoretycznie jest możliwe odstępstwo od zastosowania technik testowych w uzasadnionych przypadkach. Jednocześnie przy zachowaniu osobistych środków ochrony ryzyko transmisji związane z użyciem testów należy ocenić jako niskie. Dodatkowo można zastosować co najmniej dwudniowy okres karencji, w tym czasie przechowując materiały papierowe w zamkniętej kopercie. Stosując testy należy pamiętać, że zostały one wystandaryzowane w określonych warunkach. Odstępstwa od standardowej procedury powinny zostać odnotowane w dokumentacji z badania, a ich potencjalny wpływ na wynik badania powinien zostać uwzględniony w poziomie zaufania, z jakim specjaliści będą odnosić się

do uzyskanych wyników (pkt 3.1 oraz 4.3 *Standardów diagnozy psychologicznej*). Stosując testy nie można pomijać kwestii upewnienia się, czy instrukcja do testu jest zrozumiała dla badanego i sprawdzenia sposobu wykonania testu.

5. Przeprowadzanie rozmów i wywiadów z badanymi metodą on-line należy uznać za dopuszczalne. W okresie epidemii standardem stało się prowadzenie konsultacji lekarskich i psychoterapii on-line. Oczywiście taka metoda badania zakłada istnienie możliwości technicznych oraz zgody badanego.

W załączeniu przesyłam propozycje procedur wewnętrznych do stosowania w OZSS w czasie epidemii COVID-19:

1. Komunikat kierownika OZSS o wprowadzeniu obowiązkowej procedury wewnętrznej dotyczącej prowadzenia badań w OZSS;
2. Procedury dotyczące funkcjonowania OZSS w stanie zagrożenia epidemiologicznego spowodowanego epidemią koronawirusa SARS-CoV-19;
3. Procedura wewnętrzna prowadzenia badań w OZSS;
4. Wywiad epidemiologiczny;
5. Procedura badania zdalnego osób nieletnich przebywających w placówkach;
6. Informacja dla osób badanych - do umieszczenia na drzwiach wejściowych do OZSS.

PODSEKRETARZ STANU
w Ministerstwie Sprawiedliwości

dr Anna Dalkowska

